

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak:
Őszór. hasábozott garmond sor 6 kr. ára
Félégydíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 17. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap
1873-dik évi folyamára.
A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A belügyminiszter visszalépése.

Buda-Pest, február 15.

(A.) A Szilágy-kormányt egész váratlanul komoly veszteség fenyegeti. Tóth Vilmos belügyminiszter, ki őt — hat hét óta súlyosan beteg, beadta lemondását s helyét csak addig fogja betölteni, míg utóda kinevezettik. A miniszter e váratlan visszalépésének egyedüli és kizárólagos oka a betegségben rejlik, mely miatt hosszabb időre mulhatatlanul el kell hagynia a fővárost; a politikai kombinációknak a visszalépéshez nincs közük, oly véletlennek következménye az, mely miatt politikai ellenfelei is őszintén sajnálni fogják a távozó minisztert, ki most hosszú időre visszavonul a közélet mezejéről. Bence oly férfi távozik a kormányból, kinek nevéhez nagy és fontos emlékek fűződnek Magyarország belső fejlődésének mezején. Ő volt az első belügyminiszter, ki hazánkban a jó adminisztratio szükségét hangsúlyozta; de nem elégedett meg a szükséglet egyszerű hangsúlyozásával. Kielégítéséről is gondoskodott és tetteivel iparkodott eleget tenni az ország ide vonatkozó szükségleteinek.

Tóth Vilmos volt az, ki a megye- és községi rendezés óriási munkájának törvényes megvalósítását initálta. Az ide vonatkozó két nagyfontosságú törvényjavaslat az ő felügyelete alatt készült s az országgyűlés az ő rendkívüli szorgalmas részvétel mellett emelte törvényerőre azokat. Evvel azonban a munkának csak eleje

volt megalkotva; a törvényt végre is kelle hajtani s Tóth Vilmos e roppant munkában annyi erélyt, annyi tapintatot és szakavatottságot tanusított, hogy mind a két törvény végrehajtása minden zavar, minden fenakadás nélkül mehetett végbe, mi az állami élet alapjait és legfontosabb érdekeit érintő törvényeknél mindenesetre szokatlan és elismerésre méltó eredmény. Ő alkotta meg a fővárosi törvényjavaslatot, melyben a különböző érdeket tapintatosan összeegyeztetni tudta; ő kezdette meg a törvény végrehajtását, mely azonban ma is csak folyamatban van. Ez első rangú legislatív alkotások és azok gyakorlati keresztülvitele Tóth Vilmos nevét hazánk legfontosabb belső szervezkedési ügyeivel a legszorosabb összeköttetésbe hozták.

Nem volt ily szerencsés a választási törvényjavaslat, melyet a mult országgyűlésen az ellenzék tudvalegőleg agyonbeszített. Ez sem Tóth Vilmos hibájából történt; az ellenzék rövidlátása és politikai vaksága, ezenkívül féktelen gyűlölete Lónyay gróf akkori miniszterelnök iránt vezetett ama botrányos eseményekre, melyekben a választási törvényjavaslat pillanatnyira elmerült, utóbb maga az ellenzék bevallotta, hogy a választástörvényjavaslat megbuktatásával nagy hibát követett el, mert a parlamenti botrány nemcsak nagy visszahatással volt a választási mozgalom izgatottságára, hanem azon körülmény, hogy a zavaros 1848-ki törvény megtárlása az ellenzék józanabb részének sem szolgált előnyére. Tóth Vilmos előre látta ez eshetőség bekövetkeztét s figyelmeztette az ellenzéket, hogy a törvényjavaslat elfogadása s így a választások rendezése neki ép oly érdekben áll, mint a kormánynak és a Deákpartnak. Figyelmeztető szavai nem találtak viszhangra az ellenzéknek, mely a választásokban hallatlan vereséget szenvedett. Maga a törvényjavaslat különben némi változtatásokkal ismét a ház elé kerül s ma kétségtelen, hogy törvényerőre is fog emelkedni.

Azon szerep, melyet Tóth Vilmos a választások iszonyu mozgalmi közepett játszott, sem hagyható figyelmen kívül. A miniszter teljes szabadságot engedett a választóknak, hogy akarukat a törvény korlátain és keretén belől érvényesítsék. Nem avatkozott a választások előkészületeibe, a hol azok a törvény parancsai szerint eszközöltettek. De igazságosan, elfogulatlanul és egyedül a törvény szempontjából ítélte meg minden panaszt, melyet az érdekeikben sértettek, hozzáintéztek s igazságosan döntött akár a jobb- akár a baloldal előnyére szolgált is döntvénye. Az ő tapintatos

eljárásának köszönhető, hogy a választások még viharosabb lefolyást nem vettek s hogy az országgyűlés összeülése után a pártok közötti elkeseredés enyhülni kezdett.

Körülbeli ötolsó nagyobb fontosságú tette azon körirat kibocsátása volt, melyben a főispánoknak szívökre kötötte, hogy törvénybeli kötelességeiket teljesítsék s egyszersmind kijelölte azon eszközöket és utakat, melyek által ezen kötelességet lelkiismeretesen teljesíthetik. Az ő állása sohasem volt valami rózsás. Magyarországon még sokáig oly követeléseket fognak a belügyminiszter ellen támasztani, melyeket alig lehet kielégíteni. Az adminisztratio nem állami s mégis megszoktuk annak minden hibáját a kormány nyakába akasztani. Akármilyen baj történik, rögtön a miniszterre ront a közvélemény, sőt vonja felelősségre, noha a hibát nem csak nem ő, hanem épen oly hivatalnok követte el, ki a nép választott s ki a kormány közvetlen befolyása alatt sem áll. Ez a sajátságos állapot meg a leghidegebb vérű belügyér lelkét is megkeserítheti s Tóth Vilmosnak dusan kijutott a keserűségből és valóban becsületére szolgált, hogy minden baj, minden kellemetlenség dacára sem veszté el türelmét s önzetlen odaadással szolgálta a közügyet mindaddig, míg emberi méltóságon kívül álló események tehetetlené teszik, hogy továbbra is helyén maradjon.

Tóth Vilmos lemondása oly váratlanul érkezett, hogy még eddig utódjáról sem igen lehetett gondolkodni. Annyi azonban bizonyos, hogy a Szilágy-kormány csak oly férfura bízandja a nagy fontosságn állást, ki a közigazgatást alaposan ismeri s annak hiányait szorgalmas munkával orvosolni akarja. Úgy látszik, hogy irányadó körünk első sorban főispáni karunkból akarják az új belügyminisztert választani. Ha innen nem sikerült alkalmas egyént megnyerni, van a Deákpartban elég sok nagytehetségű férfi, ki talán ez állást vállalni hajlandó lesz. Horváth Lajosra, Miskolc város egyik jeles képviselőjére is gondoltak; ha elfogadjá ez állást, benne a kormány nemcsak jó közigazgatási férfit, hanem kitünő parlamenti tehetséget is nyer. A kérdés különben legközelebb végkép eldöntetik, minthogy Tóth Vilmos betegsége annyira komoly, hogy Pestről való távozását mielőbb sürgetőleg követeli s így szükségképen még a napokban kell utódjáról gondoskodni.

A magyar országgyűlés két házát Karolina Augustia királyné temetésén 13-án Bécsben Majláth György a főrendiház elnöke s Perczel Béla, a képviselőház alelnöke képviselték. Mint Bécsből tá-

iratilag értesítik a „P. N.-t, ő felsége 13-án délbe egyenként fogadta Majláth és Perczel elnököket s kegyteljes szavakkal köszönte meg mindkét ház részvétét. E kihallgatást Szilágy miniszterelnök fogadtatása előzte meg, ki a miniszteriumnak részvétét fejezte ki.

— Tóth Vilmos miniszter visszalépését a „P. N.” következőleg tudatja: „Tóth Vilmos belügyér, ki már hónapok óta betegeskedik, barátjai előtt már több hete kinyilatkoztatta, hogy még csak költségvetését fogja védeni, azután pedig orvosi sürgető tanácsának és családja kéréseinek engedel, állásáról le fog mondani. Azóta bekövetkezett még a miniszter súlyos betegsége, melynek következtében, noha most már javuló félben van, még budgetje tárgyalására sem jelenthetett meg a képviselőházban, s így csak a megszállásúttal abbéli elnökölése, hogy minél előbb a csendes falusi életben, távol a hivataloskodás izgalmaiktól, iparkodjék egészségét helyreállítani. Tóth Vilmos ur ez elhatározásáról már értesítette a miniszterelnököt, s vissza fog lépni, mihelyt alkalmas utódjáról gondoskodva lesz.”

— Az osztrák választási reform. Az összes bécsi lapok jelentik: A választási reformra vonatkozó törvényjavaslat előterjesztésére tegnap adatott meg a legfelsőbb jóváhagyás. A javaslat valószínűleg pénteken, február 14-én fog a képviselőházban előterjesztetni.

— Csikszeredán időztek a napokban honvédelmi miniszteri osztálytanácsos Cserhalmy s Graef-honvédtábornok. Cserhalmy Erdély minden zászlóaljánál pénztári, raktári és kezelési ügyeket tárgyal. A csikszeredai várkastély ügye is eldöntés alá került. A marosvásárhelyi síkságon őszi táborozás czéloztatik. A vendégek a főispánnál voltak szálláson s 14-én indultak tovább Brassóba.

— Macellariu hátszegi képviselő ur ellen, ki nemcsak hogy az országgyűlésen meg nem jelent, s távolmaradását nem igazolta, de még mandatumát se mutatta le, választói egy kérvényt nyújtottak be a képviselőházhoz, panaszkodván, hogy kerületük minden képviselő nélkül marad. E kérvény jövő szombaton kerül napirendre s valószínűleg elvi fontosságú vitára nyújtandó alkalmat. Ugyanis sem a törvény, se a házszabályok a passiv kimaradás vagy strikeolás eseteiről előre nem gondoskodnak s így a ház hivatva lesz praecedens alkotni, vajjon a megválasztott képviselők ilyenén magatartása, a képviselői tisztnak szándékos kijátszása megtűrhető-e vagy sem. Az alkotmányosság barátainak módot kelle keresni, hogy a törvény

állanak a boltos, a tehetősb kézműves és az alsóbb hivatalnokok nejei. Ruházatukban, mely gyakran kivrívóan izléstelen, a modern divatot majmolják, s életmódjukat is az előkelők szokásai szerint rendezik be. A férfi uralma alól csaknem teljesen emancipáltak magukat, sőt férjeiket igen gyakran valódi rabszolgákká teszik. Ebben is utánozzák Romania előkelő hölgyeit, kikről következő — utolsó — cikkünkben szólnunk.

A legyőzhetetlen.

(Egy felolvasás után.)

Pétrouche N. E.

(Vége.)

A nyomort és boldogtalanságot, a küzdelemben hullott vérespeket jegyeztető történet muzsája e szavakkal zárja be könyvét... „kenyer és ember” — Én pedig, miután őszinte nyíltsággal hősöm, a Graminea, tán igazsága által a jelen fennálló társadalmi szabályokba sértően ütközik; nehogy a történelemből vett következtetésem által „egy gonosz propheta” bélyegét üssék reám a társaságban, — tanácsosnak látom a térről elvonulni.

— De uram, — ha nagy próbára tette türelmünket — kiáltanak a tisztelt hallgatók — legalább kárpótlásul mondja meg kicsoda anyagokból készíti a föld nagy, mint ön nevezi édes anyja a tápot, az ő gyermekeinek — az állatoknak.

— Phytochemiába elegyedni, s azokról értekezni csólam ugyan nem volt; de kötelességem a

„KELET” TÁRCZÁJA.

A nők Romániában.

II.

Azon órával, melyben a romániai parasztleány sajátos, a rómaiak egybekelési szokásaira emlékeztető szertartások közt férjének házabálép, búcsút is vett az élet örömeitől. Mert a román nő rabszolgája férjének. Nem csak annyiban, hogy akaratát feltétlenül teljesíteni tartozik, a házi állatok gondozása, az élelmi szerek beszerzése a nőt terheli. A kemény erőfeszítő munka okozza azt, hogy a 15 éves korában virágzó és szép román nő harmincz évvel öszlőni kezd s negyven éves korában egészen elvénül.

E bánás és életmód dacára is a román nő sajátosan kifejlett, jellegző szelleméttel bír. Mindig barátságos, vidám és éneklésre hajlandó. Fáradalmas munkájában soha sem csüggeszti le fejét s minden foglalkozását dallal kíséri. A mit énekel, az majd egy „doina”-nak a románok e megható pao-

szának melodiája, majd vidámtáncz, de leggyakrabban népdal, melyet Romániában főleg a nő művel. Hozzá simul az minden viszonyaihoz, feltalálható benne szenvedéseinek úgy, mint örömeinek kifejezése. E lenézett, az élet gondjai alatt csaknem özszereskedő nők szívében a költői érzelem gazdag kincse rejlik. Az egyszerű dalok, melyeket a pillanat hatása alatt terem, többnyire elenyésznek ugyan, de a mi kevés a nép ajkain főmarad, egyesítve oly gazdag, oly gyönyörű népköltészetet alkot, minőt aligha találhatnánk más nemzeteknél.

Anyai gondot és szeretetet — legalább olyat, a minő nyugaton honos — nem igen ismer a román nő. Gyermekével épen oly közönyösen bánik, a minő bánásmódban anyja részletté. Pedig saját módja szerint mégis szereti azokat. Meglátszik ez különösen akkor, ha a gyermek megbetegszik vagy elhal. Mig az atya ilyenkor legfeljebb azért komorabb, mert a temetési költségekre gondol, melyeket a popa minden irgalom nélkül be fog szedni, az anya valódi, mély fájdalomba merül. Gyermekét ő örökre elvesztettnek hiszi, mert nem él benne a halál utáni viszontlatása fölemelő gondolata.

Pedig a román nő jámbor, nagyon is jámbor, csak hogy sajátos módon. Az isten, fogalmai szerint, hatalmas ur, csak hogy alkotmányosan uralkodik, s miniszterei — a szentek — és első tanácsadója — szent szűz — tulajdonképen többet tehetnek, mint ő. Ezért áldoz gyakran egy-egy viaszgyertyát nagy uraknak, kikkel nem jó kikötni. Hasonló magas tiszteletben állanak egyébiránt előtte a szellemek és demonok, kiknek alakjában félreismerhetlenül a régi pogány istenek maradtak fenn.

megsértése nélkül az alkotmányt érvényre juttassák minden aktív vagy passzív ellenszegülés ellen.

— Egy önálló nemzeti bank létesítését huszonkét lelkes szoboszlói hazafi, a nemzetnek oly számos esetben tanúsított áldozatkészségében bízva, közadakozások útján véli elérhetni. Ezek nevében Őri Ferencz, szoboszlói jegyző a „Hon“-hoz intézett lelkes levélben azon meggyőződésnek ad kifejezést, ha Magyarország legelső fia, a kormány, az országgyűlés és a hírlapok a nemzet önértékehez appellálva, áldozatra hívnák fel a hon fiait és leányait: e felhívás nem lenne kiáltó szó a pusztában, hanem büszkeségének tekintene minden becsületes polgára a hazának oly áldozattal járulni pénzügyi ráláncunk letöréséhez, — a minőt csak elviselni bír. „Mi a magunk részéről nem várjuk be a felhívást de rábizván mindenre, hogy találja ki, mit rak helyzetünkben minden honpolgárnak vállaira a leg-szenlebb legmagasabb kötelesség, — megkezdjük az aláírást. Ezután első vannak sorolva az adakozók, kik az előttük lebegő czélra 49 db. aranyat és 83 db. ezüst két forintost adtak össze és ennek felküldésére bármely pillanatban készek.

Ötödik közlemény.

A székely történet pályadíj-alapjának megalapítása.

Még el sem küldöttem volt a negyedik közleményt ma egy hete az erdélyi-részi lapokhoz, melyben óhajlásomat fejeztem ki az iránt: vajha székely vereink meghallgatnák jó szándékú szavaimat, megindítva lelkeiket a Kolozsvár által adott szép példát! A napi posta már számos örvendő, buzgó levelet hozott kezeimbe, onnan és vármegyéről, melyek nagyobb részben nagy becsű adományok voltak zárva az előírt czélra, a melyekről íme nyilvánosan számot adok.

Legelső volt Soltész Nagy János urnak Alatorról, febr. 6-án írt lelkes, velős, rövid levele, melyben üdvözlő az eszmét, a székely történet megírását országos irodalmi szükségnek mondja, minden jó honfiak meleg pártfogására ajánlja s maga 5 forinttal nyitván meg az ívet, beküldött következő adományokat: i. Gál Ferencz adott 2 forintot, Láng Nándor 1 frt, Barabás Norbert 1 frt, Szabó Károly 1 frt, Balassa Bálint 1 frt, Fejér Alajos 1 frt, Kőrösi Ferencz 1 frt, Szombathi László 1 frt, Tuzson Gyárfás 1 frt, együtt 15 frtot.

Második volt Dr. Szombathi Ignác urnak az „Udvarhely“ érdemes és tudós szerkesztőjének febr. 5-én írt kisdéd levele, melylyel beküldi saját adományát 5 frt, továbbá Tibád Antalról egy kir. arany értékben 5 frt 18 krt, homorod-városfalvi Bedő Sándortól egy 10 frankos arany értékben 4 frt, 33 krt, dr. Fejérvári Lajostól 2 frt, Szakács Károlytól 2 frt, együtt 18 frt 51 krt.

Harmadik volt a Gyergyó-Szent-Miklósra székelt m. kir. törvényszék elnöke Sándor István ur VI. gimnasiunban járó derék fia, Jenő, ki meghatott szívvel adta elé, hogy édes atyja, mint székely a székely nemzet története megírására szánt alap javára hivatali körében egy ívet nyitván meg, arra legelőbb maga írt alá s azt valamint társainak adományát általa beküldötte, kívánva üdvözlő mellett az eszmének mihamarább megvalósulását; a beküldött jegyzékben a következő hazafias adományok voltak: a gyűjtő adott egy császári királyi aranyat, Geréb Kálmán 2 frt, Csányi Ferencz 2 frt, Kedves Tamás 2 frt, Gereöffy Ferencz 50 kr, Orel Máté 1 frt, Lázár Menyhért 2 frt, Csiki Dénes 1 frt, Csá-

hallgató méltányos kérdésért felelet nélkül nem hagyvi.

A növények alakjuk, szervezetük felépítéséhez követhető elemet igényelnek általában: szén, élel, könny, légeny, ezen négy elem inkább a légkörből vétetik fel; míg a kén, kalium, calcium, magnesium, vas, phosphor, clor és silicium a föld, a talaj által phisicai és vegyi uton nyújtatik a növénynek.

Az öt első elem nélkül a növényházak tégláit, a sejteteket, s ezek tartalmát, képzelné sem lehet.

Ezen kívül még találtattak a növényekben natrium, aluminium, jód, fluor, mangam, on és réz.

Ezen elemek alkotnak a növényben szerves és szervetlen vegyeket.

Ezekből alakul a sejt, (cellulose) ezekből a keményítő, cukor, mézga, (gumi) a kővér és illó olajok, viasz, gyanta, növény-savak, ezekből a legumin, protein vegyek, fest-anyagok; és növénybázisok vagy Alkaloidok.

Szintén ez elemek alkotják a vizet, a szén-savat, kovásvat és ammóniak-ot. Hogy miként, az már tárgyam keretén csak ugyan kívül esik; bárha egyről szólván, olyasmint tettem, mintha a pók-hálónak egy részét kiakartam volna emelni, s az egész utánna húzódtott. Egyik a másik oka, — a következő néha egy ujok, — és így megy ez egymásba fűződve, a végtelenségig.

Még csak beszédem kiegészítésül mintegy kötelességemnek vélem a Gramineakról beszélvén, legalább a buza, roza, árpa, zab, tengeri ösztetétét egy kis táblázatban a hallgatóság tudomására jutattam.

nyi István 30 kr, Tiltscher Ede 1 frt, Szász Ignác 1 frt, Gál István 1 frt, Benedek István 1 frt, Győrfi Dénes 1 frt, Biró Ferencz 30 kr, Péter Lajos 1 frt, Bokros Endre 50 kr, Nagy Tamás 50 kr, Déer Venczel 50 kr, Berecz Antal 30 kr, együtt: 1 aranyat: (börzei értékben 5 frt 18 kr) és 18 forintot s 90 krt. Ugyanezen buzgó hazafi másnap beküldötte pótólal dr. Rákosi Béla adományát 1 frtot, tehát együtt 25 frt és 8 krt.

Negyedik volt ismét dr. Szombathi István ur. a ki február 10-ki utalvány-levelével beküldötte azon összeget, melyet nála a nemeslelkű s a közügyek iránt fogékony érzelmű Lakatos Jánosné született Pintye Lina urnő tett le, mint az általa a Székely történeti pályadíj-alapjára a Székely-Udvarhelyen rendezett táncos mulatság tiszta jövedelmét, melyhez jegyeinek 40 kr. helyett 1 frttal megváltása által tehát felülfizetésekkel járultak: Bartha Miklós, Kovácsné, Móricz Gyula, b. Orbán Balázs, Sebesi Ákos, Szabó István, Szentkirályi Árpád, Szombathi Ignác, né, Szöcs Mártonné, Steinburg Ottóné, Ugron Lázárné, Ugron Gábor, Ugrai Anna és Valencsik Ferenczné (1 frt 40 krral) együtt 42 oszt. ért. forintot. És így az anyaszék anyavárosából maig 60 frt és 51 kr jött be a kitűzve levő czélra.

Nem veszik talán rossz néven férfi társaim, ha Udvarhely-város e nemes hölgyeinek mély hálátat kiálván kifejezem azért, hogy a nemzeti czélra időtöltést rendeztek. A láírás-ivemenők az első, kik az eszme pártolását oly nyomatékosan tanúsították. Midőn majd a cél teljesén elérve, a gyűjtést bevégezzük, az ország muzeumába teszem legyűjtő ívet, mint a magyar irodalom történet nagybecsű emléket, s oktatólag beszélő tanubizonyosságát annak, kik pártolták ez időben a pártolásra oly igen méltó nemzeti és hazai ügyet; akkor a sok tudós, komor férfi neve között úgy fognak díszleni a szintén lelkesülő és áldozó hölgyek nevei, mint az élet hétköznapijainak rendben az ünnepek, próza között egy-egy isteni szonett, nemes érczek között a szinarany. Kétszeres üdv azért nektek Udvarhely-város derék hölgyei!

Helyben Kolozsvárt gyűjtő-ivemen aláírtak a hét folytán: Zsigmond Elek 1 frt, dr. Fischer Lajos 2 frt, Horváth Sándor 1 aranyat, Antal Mihály 1 frt, Mák Ferencz 1 frt, Kovásznai G. József 1 frt, Istvánfi Pál 1 frt, János — 1 aranyat, Szentgyörgyi — 50 krt, Vég József 2 frt, Rueska János 2 frt, dr. Kanitz Agost 1 aranyat, dr. Meltz Hugo 1 tallért, Bartha János 1 frt, Finaly Henrik 5 frtot.

Február 7-ki közleményem szerint, azon nap takarékpénztárba téve volt 407 frt 66 kr., e folyó héten írtak alá és fizettek vidéken és Kolozsváron, az aranyat 5 frt 18 krba, a régi tallért 2 frt 22 kr. börzei árba számítva 127 frtot 61 krt; korábbi aláírásokból fizetett be egy ős honából eltávozott székely 15 frtot, a másik egy arany értékben 5 frt 18 krt, meg másik 2 frt, s negyedik 1 frt, együtt 23 frt 18 krt; tehát új gyűjtésből és hátrálékból együtt bejött 150 frt 85 kr. a mit ma takarékpénztárba tettem; és így mátl kezdve kamatoz 558 frt 51 kr. Nem fizetődött be e heti aláírásból 3 frt és egy arany vagy is ennek értékét 5 frt 18 krba számítva 8 frt és 18 kr. A korábbi 510 frt 28 kr. aláírt és nagyobbára befizetett összeghez adva már most az e héten aláírt és befizetett 127 frt 67 krt és az aláírással biztosított 8 frt 18 krt, a székely pályadíj-alap ma tesz: 676 frtot 13 krt; eddigelő nálam 117, vidéken 51, együtt 168 honfi és honleány írt alá.

Kolozsvárt, febr. 14. 1873.

Jakab Elek.

100 fontba van percentekben	Szén.	Légeny.	Kalium.	Calcium.	Magn.	Phosphor sav.	Kén-sav.	Kovásv.
Buza	39.60	2.00	0.64	0.05	0.33	0.90	0.14	0.04
Róza	39.90	1.85	0.62	0.05	0.20	0.84	0.14	0.03
Árpa	33.90	1.73	0.52	0.07	0.18	0.82	0.14	0.70
Zab	43.80	1.70	0.48	0.14	0.22	0.73	0.26	1.66
Tengeri Koles	—	1.55	0.37	0.01	0.43	0.70	0.14	0.03
	?	2.30	0.37	0.03	0.30	0.66	0.10	2.32

Nagy megütközéssel veszi azonban észre a hallgató, hogy hidrogen és oxigennel nem találkozik e kimutatásban, pedig két elem nélkül keményítőt képzelné sem lehet; tudnia kell tehát a hallgatónak, hogy ez csak a száraz alkatrészek egy része és ezenkívül van még minden magban víz is 12—13 percentig, a mely vízben ott van az oxigen is, ott van a hidrogen is.

Ezekből kitetszik, hogy a növény egy kis laboratorium, hol minden feltételek, ha aiva vannak a legkövetkezőbb productumok látnak életet a nagy vegyész, a természet munkálkodása következtében.

Ezen elemekből alakul a növény, melyből az ember alakita a kenyeret.

Hogy és mily körülmények közt alakulnak ez elemek át növényre? miképpen assimilálja fel azt a növény a talajból? megmaradnak-e a növény tápok mind végig a talajban? miáltal volna eszközölhető ez? és sok más ezekből kifolyó kérdésekre más találkozásunk alkalmával feleletet fogok adni.

*) Dr. Schuhmacher „gazdasági növények vegybontása“ című táblázatokban csaknem minden eddig a közéletben használt és természetére bevett növények alkatrészei; több vegyész és gazda kísérletei és analízisai után igen híven kiadott mutató.

Az erdélyi muzeum-egylet 1873. februárius 20-án es esetőleg 21-én tartandó évi rendes közgyűlésének

Tárgysorozata.

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Titkári jelentés az igazgató választmány 1872. évi működéséről.
3. Pénztárnoki jelentés a pénztár állásáról és a választmányilag megvizsgált pénztárszámadás előterjesztése.
4. Könyvtárnoki jelentés a könyvtár gyarapodásáról és állapotáról.
5. Jelentések a természeti táruk állapotáról.
6. Jelentés e régiség- és éremtár gyarapodásáról és állapotáról.
7. Bizottságok kinevezése a gyűjtemények ellenőrzésére és a levéltár és pénztár megvizsgálására és ezekről jelentés tételre a jövő közgyűlésen.
8. A választmány kiegészítése a rendszeresen kilépő 4 tag helyébe új tagok választásával. *)
9. Egyesek indítványai.
10. A választás eredménye kibírdetése.
11. Az 1873-ki költségvetés megállítása.
12. Jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kinevezése.
13. Tudományos felolvasás.

A menyiben e sorozatba foglalt tárgyak ellátására 20-án az idő nem találna elég lenni, a közgyűlés 21-én is folytatja tárgyalásait.

Az egyesek indítványaira nézve figyelemben tartandó, hogy a közgyűlésen önálló indítványok csak úgy jöhetnek érdemleges tárgyalás alá, ha a közgyűlés előtt még oly jókor voltak az elnökégnél bejelentve, hogy előleges választmányi tárgyaláson átmehettek.

A közgyűlés helyisége a városi képviselő közgyűlés terme, kezdete reggel 10 órakor.

A tudományos felolvasás ugyan e teremben lesz 20-án d. u. 5 órakor. Tárgya Herbach Ferencz értekezése az erdélyi eruptív kőzetekről, előadja dr. Koch Antal m. k. egyetemi ny. r. tanár.

Kimutatása

az erdélyi muzeum-egylet pénztára bevételeinek és kiadásainak 1872. januárius 1-től decz. 31-ig.

A.) Bevételek.

Pénztármaradék 1871-ről 88,196 közhitel papir. 650 arany, 115,335 frt. 72 kr. magánkötelezvény, 91 arany, 1515 frt. 64³/₄ kr. készpénz. Begyűlt tőke és visszafizetett kölcsön 892¹/₂ k. h. p. 300 ar., 11,770 frt. 12 kr. mgn. k. 200 ar., 4800 frt. készp.

Folyó rendes jövedelem kamat és részvény 38 arany, 11,866 frt, 6 kr. készp.

Rendkívüli jövedelem 401 frt. készp.

Berde-alapítvány kamatja 4 frt. 15 kr. magánkötelezvény.

Bevételek összege 89,083¹/₂ közhitel papir, 950 ar. 127109 frt. 99 kr. magánkötelezvény, 329 ar. 18,582 frt. 70³/₄ kr. készp.

B.) Kiadások.

Befizetett tőkéért és kölcsönökért 200 ar., 5600 mag. köt.

Kiött kölcsön és elhelyezmény 1050 közh. p. 300 ar., 3600 frt készp.

1871-ből átjött tartozások 795 fr. 72 kr. k. p. Perköltségi előleg (visszatérítve) 20 frt. készp.

Berde-alapítvány tőkésített kamatja 4 fr. 88 kr. k. p. Igazgatás és kezelés 379 frt. 10 kr. készp.

Allandó beruházás 382 frt. 48 kr. k. p. Szállások 2550 fr. készp.

Rendszeres fizetések 7747 frt 50 kr. készp.

Gyűjtemények gyarapítására 1223 fr. 44 kr. készp. Nyomatványokra 684 frt. 78¹/₂ kr. készp.

Épületfenntartásra 70 fr. 70 kr. készp.

Rendkívüliekre 15 közh. p. 1032 frt. készp.

Kiadások összege 1065 közh. p. 200 ar. 5600 frt, mag. köt., 300 ar. 18490 frt. 60¹/₂ kr. készp.

Pénztármaradék 1872 deczember 31-kén 88023¹/₂ közh. p., 750 ar., 121509 frt. 99 kr. magánköt. 29 ar. 92 frt. 10³/₄ frt. készp.

Részletezve

Államkölcsön kötvény 300 frt. Magyar földhitelintézet záloglevél 500 frt. Földtehermentesítési kötvény 73,070 pft. 87,223¹/₂ forint.

Elhelyezmények 750 ar., 98,100 fr. 37 kr. Alapítványi magánkötelezvények jó 14,720

51 kr. Berde-alapítvány tőkésített kamatja 75 frt 11 kr. Ideiglenesen tőkésített részvényilleték 95 frt.

Készpénz 29 ar. 92 frt. 10³/₄ kr.

Összesen mint fennebb 88023¹/₂ közh. p., 750 ar., 121,509 frt. 99 kr. mag. köt., 29 ar., 92 frt. 10³/₄ kr. készp.

*) A választmányból kilépő legrégibb 4 tag: Hintz György, dr. Kolozsvári Sándor, Sári László, Szabó Sámuel.

Költségvetés 1873-ra.

A.) Remélhető bevételek.

300 frt. o. é. egyesített államkölcsön kötvény kamatja 12 fr. 60 kr.

500 frt. o. é. magyar földhitelintézet záloglevél kamatja 27 fr. 50 kr.

70,850 frt. o. é. elhelyezmény kamatja 4315 frt. 64 kr.

113,473¹/₂ frt. o. é. földteherm. kötelezvény kamatja 7³/₄ adát levonva 5276 fr. 51 kr.

14,720 frt. o. é. befizetetlen alapítvány 736 frt, 60 részvényilleték 300 frt.

Pénztármaradék 1872-ről 92 fr. 10 kr.

1872-ről bevárando kamat 2570 fr. 68 kr.

Az egyetem egy évi járuléka 5000 frt.

Bevételek összege 18,331 fr. 3 kr.

Kiadás

1872-beli tartozás 1401 fr. 7 kr.

Rendszeres fizetések:

Szálláspénzek 1480 frt. Könyvtárnok fizetése 1200 frt. Érem- és régiségértéknök 600 frt. Titkár 600 frt. Pénztárnok 720 frt. Ásványtári őrségéd 800 fr. Ásványtári őrségéd személyes pótléka 400 frt. Állattári őrségéd 600 fr. Könyvtári őrök 600 fr. Titkári őrök 300 frt. Szolga fizetése 360 frt. Szolga ruhapénze 50 frt.

Rendszeres fizetések összege 7710 frt.

Átalányok:

Igazgatás és kezelés 200 frt. Állandó beruházás 1000 frt. Könyvtár gyarapítására 2000 frt. Könyvtári kötések 1000 frt. Természeti tár gyarapítására 800 fr. Régiség és éremtár 800 fr. Nyomatványokra 1000 fr. Utaztatás 800 fr. Rendkívüli-ekre 1000 frt.

Átalányok összege 8600 frt.

Kiadások összege 17,711 frt. 7 kr.

Maradék 619 frt. 96 kr.

Külföldi szemle.

— A spanyol viszályról e sorok írásáig még semmi részletes tudósítás nem érkezett. A legutóbbi hírek csak azt constatálják, a mit tegnapi szemlénkben jeleztünk, továbbá, hogy a spanyol királyi család tegnap hagyta el Madridot, s hogy a király febr. 11-én nyújtotta át lemondási nyilatkozatát a kormánynak, felhatalmazván és megbízván, hogy azt a cortessel közölje. De arról, hogy e lemondási nyilatkozat valóban közöltetett-e a cortessel és mikor és minő hatást idézett ott elő, valamint arról, hogy kikiáltott-e a köztársaság, mikor és minő körülmények között — mindezekről, mondjuk, eddig újabb részletes híreket még nem vettünk.

Hanem feljegyzésre méltó dolog egyszersmind, hogy újabb zavargásokról, melyek nélkül Spanyolországot képzelné sem lehetett eddig, s melyekre a trónváltozás igen könnyen szolgáltatott volna alkalmat, — a sürgönyök egy szóval sem emlékeznek meg. És ez igen kedvező auspicium a leendő spanyol köztársaság megszületésére és fennmaradására.

Jeleztük volt Lasker porosz képviselőnek azon fontos beszédét, mely egész Németországban oly nagy figyelmet keltett s melyben egész leplezetlenül tüntette fel a porosz magasabb burokrácia corruptióját, s illetőleg ennek egyik kiváló képviselőjét Wagener titkos tanácsost. Lasker indítványozta, hogy egy parlamenti vizsgáló bizottság küldessék ki a Wagener ügy megvizsgálására. Ez indítvány azonban nem találkozott a porosz kormány helyesléssel, mely körülmény a sajtó egy részének újabb támadásokra szolgáltatott alkalmat.

A „Nat. Ztg.“ többi között így írt e tárgyról. „Lasker, ez egy képviselő nagy morális győzelmet aratott a napokban az egész állam kormány felett. A kormány nagyon elcsúszta a dolgot, midőn magát Wagenerrel identificálta. A kormány most elégtételre van kötelezve, különben mélyen megrendül iránta minden becsületes ember bizalma. A közvélemény már régóta zugolódik azon befolyásos és kiváló állás fölött, melyet Wagenernek adtak.

Az egész ország most szigorú személyes vizsgálatot kíván a kormánytól. A kormány maga örvendhet azon, ha a nép súlyt fektet arra, hogy az államügyek vezetése oly férfiakra bízassék, kik erkölcsileg feldhetlenek. A Wagener-ügy komoly vizsgálatán kívül az ország feltétlenül követeli, hogy a parlamenti vizsgáló bizottság létrejvetelének semmi gát ne vetessék és hogy azt a kormány támogassa. A mi Itzenplitz gróf, kereskedelmi miniszter illeti, mi még ez ülésszak elején azt tanácsoltuk neki, hogy mondjon le, akkor azt becsülettel megtehetné volna, most már nagyon sokat szenvedett a miniszter tekintélye s a Wagener ügyben, valamint a Wagener ellen intézett megtámadásokkal szemben elfoglalt állása, teljesen lehetetlenné tette őt, mint minisztert.“

A norvég országgyűlés febr. 3-án nyitott meg egy trónbeszéddel, melyben Oszkár király hivatkozva azon bizalom és szeretetteljes viszonyra, mely ősei és a skandináv nép között fennállott, igé- ré, hogy legfőbb törekvése leendő viszonyt maga és a nép között minél szorosabbra fűzni. „Ezt el is fogják érni — ugymond — kölcsönös jogaink tiszteletben tartása és a törvény által reánk rótt kötelek lelkiismeretes teljesítése által.“

Kiemeli a külföldi hatalmakkal való barátságos viszonyt, melyet fentartani és megszilárdítani igyekezik. Mint az országgyűlés teendőit, illetőleg tanácskozási tárgyait sorolja fel azon építendő vasutat, mely Norvégia déli részét az északival fogja egybeiktai, a védelmi rendszer javítását, Svéd-Norvégországnak és Dánia számára megállapítandó közös pénzügyi rendszert, az elemi iskolák újjászervezését és emelését és az adósság miatti fogság büntetés eltolását.

Végül kiemeli, hogy habár legközelebbi aratás nem felelt meg az igényeknek, mindazáltal az általános jólét soha sem állott oly magas fokon, mint jelenleg.

Magyar színészet.

(N.—r.) Pénteken febr. 14-én „Fernande” — színmű 4 felv. írta Sardou, ford. Paulai és Szerdahelyi.

„Fernande” minden saisonban megfordul egyszer kétszer színpadunkon, s beteges gőzkörével elkábitja fejünket. Hogy hatása van, az tagadhatatlan. De mi-féle hatása?... Jézus Krisztus megbocsátott a parázna asszonynak, s azóta az erények sorában áll: lemoshatatlan mocskot szívünk vérével mosni le. A társadalmi szemétköngészek nagymestere, Sardou, ama erénynek akart széptani kifejezést adni, midőn „Fernande”-t keresztényi irgalmunk ítélő széke elé küldi. Ha indoka pusztán csak erkölcsi, vagy keresztényi volna, hagyján, még valahogy kibékülhet nénk, s hirdethetnők a türelem vallását; de midőn a „szükséges rossz” és az azzal együtt járó szerencsétlenségeket a „társadalmi bajok”-nak rájuk nézve még megistizelő sorából kiemeli a költészetté merészkedik emelni, hogy ott, hol csak az örök szépek szabad áldozni, egyetemes gyönyör forrásává lenni próbálkozzanak, az se nem helyeselhető, se meg nem bocsátható.

Atalában az ilyféle darabok igen problematikus kérdéseket hagynak magok után; s bajos volna eldönteni: ha vajon e reform-czikkek követői, vagy megelőzői-e a társadalmi kóros állapotoknak? s ha vajon az általuk eredményezett izlésrontás, vagy czélzataik sikertelensége nagyobb-e? Annyi mindenesetre áll, hogy szívesen megfellejtkezik róluk az ember.

„Fernande” drámai méltatása annak idejében illetékesen megtörtént, s így szerkezetére nézve nem szükséges most úgy sem előnyös észrevételeinket megtenni. Az erkölcs és költészet nevében azonban mindanyiszor kötelességünkben áll feljajdulni.

Az előadásban a legjobb erők vettek részt, ehhez képest sikere teljes volt. Kovács (Andre), Mátyás (Pomerole), Némethy Irma (Clotilde), Boér Emma (Fernande) szépen játsztak. Eichner Anna a szeretetreméltó kis piquant Georgettel ez alkalommal is nagy tetszést aratott.

Közönség nem nagy számmal.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, febr. 15. 1873.

— **Károlyina** Augusta császárné temetése kedvező időben, a legnagyobb ünnepélyességgel ment végbe. A császári ház minden tagja, Adalbert porosz, Luitpold bajor és György szász herceg, s a hatóságok kísérete mellett. Az utcákat, hol a grászmenet elvonult, nagy néptömeg lepte el.

— **Pestváros** közgyűlésén határozatba ment, hogy a főváros Károlyina Augusta királyné elhunytá alkalmából a királyi párhoz részvétfeliratot fog intézni a m. kir. belügyminiszterium útján.

— **Ide nézz!** ily feliratu falragasz ötlék szemembe, midőn tegnap szálláshozat elhagytam s a felhívást olvasva, hogy a helybeli iparmű-tárlat tulajdonosa februári jövedelmének egy részét a tűzoltó egyletnek ajánlá föl, azon gondolatra jöttem, hogy nőmnek névnapjára valami meglepetést szerzendő, megtekintem e tárlatot. El is mentem s a gazdag kirakatból eléktertem többféle háztartási apróbb czikkeket s már gondolkodóba estem, hogy a zsebemben levő 8 frt. nem futja ki a költséget; de mily nagy volt meglepetésem, midőn egy tuczet finom porcellán-tárgyért, csapokért s más egyéb szükséges tárgyakért csak 4 frt. 67 kr. kellett fizetnem, — örömben még egyéb czikkeket is vásárlék. Midőn hazamentem, nőm örömben, de még nagyobb csodálkozásában tett ama kérdésére, mi vezetett engem e tette? így felelék: Mivel az iparmű-tárlat tulajdonosa, e havi jövedelmének 5%-kát nemesebklelén a helybeli tűzoltóknak ajánlá föl, tett csekély kiadásommal a közügynek is kívántam szolgálni; de fel nem foghatom, hogy ily ballatlan olcsó áron hogyan adhatnak még is valódi igaz czikkeket. — A kinek valamire szüksége van, forduljon be oda, mert gazdag kirakatánál fogva nemcsak a magasabb igényeknek képes megfelelni ez üzlet, de jutányos árak tekintetében kiállja a versenyt hazánk bármelyik elsőrangú üzletével. — Saját tapasztalata után írja Egy kolozsv. önk. tűzoltó.

— **Hymen.** Zimmermann Henrik gázgyári felügyelő ur kedden fogja oltárhoz vezetni a bájos Csulak Etelka k. a.-t. Áldást e frigyre!

— **A calicot** bál rendező-bizottsága tegnap ismét gyűlést tartott, melyen e jelmeges mulatás-

ban a részvételre már is százan jelentkeztek. E mulatság nem csak új voltánál, hanem nemes irányánál fogva is egyike lesz a legszebb társas időtöltéseknek s társas életünk élénkítésére is reméljük üdvös hatással lesz. Minél fényesebb sikert ígérünk e vigalomnak s egyszersmind felhívjuk a vidék szépeit, hogy a tévedések vigjátékának e kiapadhatlan forrásából, minél több élvezet igyekezzenek meríteni.

— **Nem ajánlhatjuk** eléggé az oktatásügy barátainak pártfogásába a „Néptanítók lapja” című heti közlönyt; az igen gondosan szerkesztett s változatos tartalomu lap előfizetési ára egy évre 3 frt félévre 1 frt 50 kr.

— **Az országos Károlyina kórház** üdvözült alapítójának emlékét szintén megünnepeli. Az erről szóló jelentés így hangzik: „Az országos Károlyina-Kórház gyászt öltött és hálás kegyelettel gyászolja Károlyina Augusta, Istenben boldogult első Ferencz császár és király özvegye ő Felsőségének elhunytát, ki is Bécsben folyó hó 9-én 12^{1/2} órakor az örökévalóságba átszenderült. Az elhunyt Felsőség Asszonyban gyászolja az országos Károlyina-Kórház legmagassabb alapítóját és legfőbb pártfogóját, ki is 1817-ben Kolozsvár városát legfőbb látogatásával szerencsétlétvén, a játékony intézetekre fordította figyelmét, és az akkori 6 ágygyal rendelkező kórháznak 10,000 frt készpénzt ajándékozván és azt 1000 mázsa sónak évenkénti állandó jövedelmével biztosítván, azt oly állapotba emelte, hogy képes lehetett magának egy tulajdon házat szerezhetni, terjeszkedhetni és magát fentartatni. A jó tetteinek azonban még más hatása is volt, mert a jó példa gyújtólag hatván másokra is, a nők körébe nagy buzgóságot hozott létre és az azok által kibocsájtott aláírási ivenk begyűlt adományokból a kórházat még pénzalappal is ellátta és méltóvá tette arra, hogy 1818. az ország rendi által még országosan is segítették és a jelen állapotjára jutva, melyet is az Üdvözült tulajdon neve viselhetésére felhatalmazott. Az országos Károlyina-Kórház képviselői tehát mély gyászba jelennek meg az Üdvözült ravatalánál, mert az Üdvözült, volt a talpköve; ő az első csillaga ezen intézetnek, és ő a harmat, mely tápot adott ő a napsugár, mely életre fejleszté azt. Az üdvözült szelleméért az engesztelő áldozatok folyó hó 17-én reggeli 10 órakor fogtak a piaci templomban a Mindenek Urának bemutatattatni, és ezen végső kegyeletre ezen sz. k. városnak minden rendű és rangú lakói és mindazok, kik ezen kórház jótékonyágába részesültek, tisztelettel meghívatnak.” Kolozsvárt, február 11-én 1873.”

— **Bergheer Lajos** természettanár vándorszínházában, melyet a nagypiaczon fog felállítani, előadásokat tart szellem és kísértet megjelenésekkel. — Előadásait valószínűleg mához egy hét kezd meg.

— **Kilenczedik közlemény** e Tordán felállítandó árvaház javára t. cz. Nagy Mihályné és Harmath Lúiza urhölgyek ivén begyűlt adakozásokról: 500 forintos alapító lett a tordai kisegítő pénzárgylet, 100 forintos alapítók lettek Harmath Kristóf és ügyvéd Nagy Mihály. Egyszer mindenkora adakoztak Lefkovits Dávid 1 frt, Eszényi czég 10 frt. Magyarosi Jánosné 20 kr, Horváth Józsefné 20 kr, Mátyás Albertné 20 kr, Bányai Juliánna 10 kr, Schürger Mátyás 50 kr, Macskási Samu 1 frt, Jakab Salamon 1 frt, Gidófalvi Lajos 20 kr, és évenként 2 rend ruha-varrás, Sándor Kálmán 1 frt, és évenként 3 rend ruha-varrás, Szántó András egy pár székét, Tamási Imre 20 kr, Róth János 20 kr, Boér Elekné 2 frt, Egy egyén 1 frt, Blányesi Samu 20 kr, Moldován Mihály 20 kr, Hetesi István 60 kr, Szigeti Istvánné 40 kr, Bancz Jánosné 60 kr, idb. Székely Jánosné 1 frt, Virág Dénesné 1 frt, Özvegy Fenyő Lajosné 1 frt, Nagy Elekné 1 frt, és 6 rendbeli fehérenmű varrás, Lovas Mozes 20 kr, Szantai István 40, egy fogó és vaskalán, Kenderesi József 40 kr, és egy pár czizma varrás, Dániel testvérek évenként 3 font liszt, Rigó Frigyes évenként 5 font liszt, Rigó Frigyesné évenként 2 részvény. T. cz. Velits Ödönné urnó ivén: Részvényes 4 évre Könyves Tóth Mihályné évenként 2 frt. Egyszer mindenkora Szabó Jánosné 50 kr, Alberti Józsefné 10 kr, Kimpel Florián 5 frt, Istváni Péterné 50 kr. Lakadát Samuelné 50 kr, Miklós Samuelné 2 frt. 2 frt. Fogadják a kegyes adakozók hálás köszönetünket az árvák nevében. Puhl Ignác, elnök; Csongvai Domokos, titkár.

— **Nekrológ.** A helybeli állami tanítónő-képezde előjárósága szomorú kötelességet teljesít, midőn egyik szorgalmas és minden nemes tulajdonokkal felruházott növendékének halálát jelenti: Kis Rózsa, életének 16-ik évében, hagyomány követeztében — a leggondosabb és önfeláldozó ápolás dacára — egy jobb hazába költözött. A távollévő szülők: zilahi Kis József és nője Köllönte Rózsalia; a testvérek: Sándor, Imre, Kata, Lina, Anna, férjezett Kabos Zoltánné s tanuló társai és barátai könyhullatása és általános részvétel kísérik sirjába a korán elhervadt virágot! Béke poraira!

— **Nem árt** egyszer-egyszer a „Kol. Közönség” színi kritikáját is meghallgatni, ha az ember jóízűt akar nevetni. Közlebből a „Korona és vérpád” ot, a romantikus, tehát új iskola emez elhírhedt hajtását antik (!) izlésűnek mondja. A klaszikus ógörög dráma emlíni felnövekedett Göthe „Clavigo”-járól így szól: „A Corneille és Racine féle (!) déklamáló (ah!) szinköltészet és a nagy német

költő érzemény-dúsabb (hm!) elme termékeinek egyike.” Nem tudja az ember, ha vajon a stereotípaág, a frázis, a felületesség, vagy a képtelen leleményesség nagyobb-e az ily megjegyzésekben. De tultesza „Közönség” minden eddigi kritikáin (K. I.) „A phrenolog” megítélésében. Ezen erős compositiójú és cselekvény-teljes műre azt mondja, hogy „compositiónak és cselekvésnek alig találunk nyomára benne.” Legjobban jellemzi e kritikát azon megjegyzése, hogy két nagyon is melékalakját: Tonikát és Madeleinet a mű főalakjainak nevezi. Az egyes szereplők megítélésében pedig, hogy mennyire elveti a sulyot, látható abból, mit ugyancsak a „Phrenolog” alkalmából Eichner Anna-ról mond hogy t. i. „életnélküli alakot személyesített,” holott a közönség osztatlan tetszését nyerte ki. stb. Fennebbi sorokat egy műértő barátunk hosszabb közléséből vettük át. Azt hisszük azonban, hogy a mennyit közöltünk belőle, elég világot vet a „Közönség” gyermek-criticussainak műbíráli képességére.

— **Utolsó tromf,** Urosevits Lázár a hirhedt kártyás tegnapelőtt meghalt. Magyarországnak, Szerbia és Romániában egyaránt ismerték, mint a festett lapok keverőjét. Életének legnagyobb részét a átszósztal mellett töltötte s kivéve a halála előtti éjszakát, éjjel sohasem fektött ágyban, mert ránézve az él volt a nap. Polyvást és merészen játszott s maga mondá, hogy a kártyázás olyan szenvedélye, melyet elhagyni egyenlő volna rá nézve a meghalással. A gazdag bojáróktól, kik messze földről felkeresték, mesés összegeket nyert, de nyereeményét csakhamar kockára tév. A halál blattjára már nem tudott visszavágni, megretírált s egy napi betegeskedés után meghalt.

— **Az igazságszolgáltatás** és közigazgatás terén honunkban összesen 1,009,167 személy működik, kiknek évi fizetésök 32,234,895 frt. Mily óriási összeg s mily törpe eredmény!

A szípművészeti buzditó egyiet Londonban tartott mult heti ülésén Heraud kisasszony tartott felolvasást Tennyson költő működsé fölött s méltányló kritika alá vonta kitünőbb költeményeit. A nágysszámú hallgatóság a felolvasás végén melegen fejezte ki előismerését a kisasszony iránt.

— **„Talisman”** liverpoli gőzös, mely Braziliából Hamburgba kávé és dohányt volt szállítandó, szállítmányával elsüllyedt, mely alkalommal 12 ember veszté életét.

— **Bécsi lapok** néhány nap óta ismételtén s egész határozottsággal jelentik, hogy a zsilvölgyi állami közséntelegekben tűz ütött ki s e roppant kincset képviselő telepek menthetetlenül odavésznek. Mennyiben alapos e vézjelentés, arról itt különféle hírek szállonganak s mindenesetre kíváncsok, hogy a kormány hivatalos uton tiszta tudomást szerezzen a dologról s kellő felvilágosítást adjon. A rémhír valóslulása nagy csapás volna nemcsak az államkincstár, hanem hazai nemzetgazdaságunkra nézve is. A petrosenyi közsénteleg a monarchia legjobb s leggazdagabb széntelegeinek egyike s a mi értékét még inkább fokozza, az azon körülmény, hogy közvetlen közelében dús ércztelepek találhatók s így minden feltétele egy virágzó vasgyáriparnak együtt van oly szerencsés kombinációban, mint Anglián kívül alig valahol Európában. E gazdag kincs kiaknázása végett épült a piski-petrosenyi vasut s tervezetik folytatása Románia felé. Ohajljuk, hogy a rémhír alaptalan, vagy legalább is tulzott legyen.

— **Egy érdemes** pap-tanár diésérnek, ki két tanítványát csak pusztá gyanúból, hogy előadása alatt zajt csinál ak, hatalmasan eldöngette. Ez a tanár felszentelt pap, a ki e szelid bánásmódot a gymnasiumi ifjúságon gyakorolja. Dr. Lutz Ignáznak hívják s a szathmári gymnasiumban tanít. Az elkinzott tanulók orvos által vizsgáltatták meg magukat, s a miniszteriumhoz panaszt intéztek, mi a tanár urnak tudomására jutván, ismét nekik esett, hogy legyen mi-ért orvoshoz menni látleletért.

— **Gyalázatosan visszaélt** foglalkozásával egy 8t-pacsirta-utcazi borbélylegény, ki az officina egyik látogatójának ismeretlen okból torkát metszé el borotválás közben úgy, hogy a szerencsétlen rövid idő alatt kimúlt. A büntető elfogatott.

— **Bó isten-áldás.** Szulokon, Somogy-megyében, egy különben vékony pénzü asszony egy óra alatt három leánygyermeket szült, kik közül egyik másfél nap múlva meghalt, de a másik kettő anyjukkal együtt egészséges, mint a makk.

— **A dél-walesi** közsébnányászok strickeja még folyvást tart s a község elöljáróságát, szíves kedjék lapja után biztos egyént küldeni s a gy-szentmiklósi postahivatalnál követelni lapjait, mert kiadó hivatalunkból a lap pontosan szét küldetik. Mostan reclamált számjait küldjük.

A kiadóhivatal.

Nyílt posta.

Gy.-S z á r h e g y községe előjáróságának. Tisztelettel fölkérjük a t. község elöljáróságát, szíves kedjék lapja után biztos egyént küldeni s a gy-szentmiklósi postahivatalnál követelni lapjait, mert kiadó hivatalunkból a lap pontosan szét küldetik. Mostan reclamált számjait küldjük.

KÖZGAZDASÁG.

(Vége.)

A budapest-zimonyi, budapest-országhatárszéli és szlapon összesen körülbelül 1455 mfd. hosszú

vasutak építésére, valamint az üzletbe beolvasztani szándékolt zákány-zágrábi s károlyváros-fiumei összesen 36,42 és a 6.5 hosszú károlyváros-zágrábi, összesen 42.9 mfdet tevő vonalok értékének megterítésére szükséges pénzüsszegek beszerzésére a kormány oly egyezményre lépett a cs. k. szab. osztrák kereskedelmi és ipar hitelintézet, az angol-osztrák bank, a bécsi bank-egyesület és a magyar ált. hitel-bankból alakult consortiummal, mely szerint ez 84 százaléknyi árfolyam mellett a 80 millió ezüst frtra határozott elsőbbségi kötvényeket, melyek a százalék kamatbiztosításban részesülnek, és 41 év alatt törlesztetnek.

Ezen kötvények kibocsátását maga consortium saját költségén eszközözi, mindazáltal azon nyereség-felét, mely a kötvényeknek 86 százaléknál magasabb áron lett aladásából éretik el, az államnak köteles átszolgáltatni.

Ezen fölül szintén 80 millió ezüst frtnyi névértékű részvények bocsátatnak ki, a melyek A. és B. sorozatra osztatnak el, egy-egy sorozat 40 millió frtnyi névértékű képezvén.

Az A. sorozatu részvények a kormány által el fognak árusittatni, míg ellenben a B. sorozatnak ugyanazon árkelettel, melylyel az A. sorozatu részvények értékesítették, az állam által átvétetnek és 10 évig a pénzpiacra nem hozhatók. E részvényeknek tulajdona által az állam az összes vasutaknak fele részben birtokossává lesz, és mint ilyen, az alakítandó társulat igazgató tanácsa tagjainak felét ő nevezi ki.

Az állam átruházza továbbá a zákány-zágrábi vasutat 6.120,000 frtért: a károlyváros-fiumei és a fiumei pályaudvart pedig 23,600,000 frtért, összesen tehát a két vasutat, mely utóbbinak s a fiumei pályaudvarnak építését azonban még előbb befejezni köteles, 29,720,000 frtért tényleges értékben az alakítandó társulatra oly módon, hogy ezen összeg az általa megtartott. B. sorozatu részvények fejében az építés folyama alatt teljesítendő fizetésekbe a megalapítandó árfolyamon betudatik; mihez képest készpénz fizetést csak akkor kellend teljesítenie, midőn az elősorolt vonalak építésére a kötvényekből bejött pénzből 59,440,000 frt az A. sorozatu részvényekből bejött pénzből pedig 29,720, ezer frt. tényleg fordítatott.

Ezen hálózatban a garamvölgyi vonal nem foglaltatik benn, miután e fontos vonal hivatva lesz a magyar kir. államvasutak forgalmának egy részét átvenni, mely idegen kézbe bocsátva, azoknak versenyyonalát képezhetné. Ezen vonal természeténél fogva, magán vállalatnak általában nem engedélyezhető, legyen bár az állam annak felerészben tulajdonosa: hanem kiépítése után a magyar kir. állampályák hálózatába lesz beolvasztandó.

E vonal építési s felszerelési költsége záloglevelek kibocsátása által fog beszereztetni, és azoknak kétharmadrésze ezen vasutra első helyen, egy-harmadrésze pedig a magyar állampályák északi hálózatának összes vonalaira a vasuti kölcsön után bekebelezetetik.

— **A n.-enyedi piac** árai február. 3-ikéről. 1 auszt. mérő tisztabuza 6 ft 40 kr. rozs 4 ft 25 kr. elegybuza 6 ft — k. zab 1 frt30 kr. Széna 1 ft. 90 kr. Egy öl fa 36 hüv. hosszú 8 frt. — kr. Marhahus. fontja 18 kr. Konyhaliszt 11 kr. Borsó mérője 20-lencse 20, paszuly 10 kr. —

— **A Gy.-Fehérvár** piac árai február. 8-ról, auszt. mérő Tisztabuza 6 ft 60 kr., elegybuza 5 ft 45 k. rozs 4 ft 38 kr. kukorica — ft — kr. Zab 1 frt 48 kr. pityóka 1 frt 20 kr. Egy mázsa szalonna — ft — kr. Egy font disznózsír 55 kr. Egy kupa borsó 28 kr., lencse, 22 kr. paszuly, 14 kr. Egy mázsa kenyérliszt — frt Egy font marhahus 20. Egy mázsa széna 1 frt 70 kr. Egy öl tűzi fa kemény 11 ft — kr.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten febr. 15. 10 ó. 50 p. d. e.

Érkezett febr. 15. 11 ó. 39 p. d. e.

A képviselőház tegnap a királyi udvarszertartás költségeinek emelését tárgyalta. Tisza hevesen megtámadta, de a törvényjavaslatot mégis megszavazta.

Tóth Vilmos jövő héten távozik a miniszteriumból.

A bankbiztosok befejezték működésüket, s a kormány legközelebb előterjesztéseket teend.

A posz képviselőházban tegnap egy királyi üzenetet olvastak fel, mely kijelenti, hogy a vaspálya-építés körüli panaszok megvizsgálására nagy enquête küldetik ki.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Febr. 14-én 5% Metalliques 100 frt. 69.80. Kamat 69.50. Nemzeti kölcsön 100 frt. 730.50. 1860. Kölcsön 105.50. Bankrészvény 998. Hitelintézet részvény 336.65. London 10 ft. st. 109.10. Ezüst 108.15. Cs. kir. arany —. Napoleonor 869. Urbéri kötvények: Magyarországi 77.25. Temest 80.—. Erdélyi 78.—. Horváthországi —.—.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

